

למטייל

שתפתח ליי שביילי השכל עד שאכנס בחדרי התורה הקדושה ואזכה לבנם ולטייל בתורתך הקדושה מחדר לחדר ומפליטין מפליטין ומחיבב לחיבב ומכית לעליה ומעליה לעליה

גליון מס'

24

יתרו - משפטים תשפ"ד

תורה

יב

ליקו"מ תניא

גליון דו שבועי למטיילים בתורת רביה"ק בסדר התורה הזמנית

חיים של תורה

נקודות לחיים מ'התורה הזמנית'

לחפש זה למצוא

כעת יבוא מי שישאל, כן, הבנתי, אבל איך עושים חיפוש? איך מחפשים, לאן הולכים? אני מחפש תשובה ברורה חדה ובהירה לסוגיית החיפוש.

על זה רבינו ממשיך ומתעקש שהשאלה הזו בעצמה היא חיפוש, ואל תסתפק בשום תשובה ארוכה ומנומקת ככל שתהיה. זה אולי יפה ומושך אבל אוטם את הלב, ולא משאיר בו רצון להמשיך לחפש.

החיפוש הוא המציאה. השאלה והבקשה הם התשובה האמיתית לכל הספיקות, כי אין תשובה ברורה למהלך החיפוש בחיים ואין דרך ברורה איך מחפשים, כמו שרבינו מספר באבידת בת מלך שהשני למלך שהלך לחפש את הבת מלך האבודה, לא ידע להיכן הוא הולך. כשהולכים לחפש יכולים לטעות וקצת להתבלבל, וכשיודעים מלכתחילה שזה המציאות, שבאמת לא ביום אחד מוצאים וזה תהליך ארוך של כל החיים ממש, אז כל הירידות והבלבולים הפוכים לעליה, כי בכל פעם האדם מסכים לכך שהוא ממשיך לחפש...

ההסכמה לחפש כמו מי שאינו חכם ויודע, היא כעין שלב הבירור והליבון של 'חידושי תורה'. כשמבררים ומלבנים דברי תורה, בהכרח לעבור גם דרך כיוונים וחידושים שאינם נכונים, ורק מתוך כך להגיע בסוף אל עץ החיים, אל החידוש האמיתי.

***

רבינו מביא בתוך התורה את הפסוק שדוד המלך צועק בתהילים "ליבי סחרחר עזבני כוחי ואור עיני גם הם אין איתי, אוהבי ורעי מנגד נגעי יעמודו..." ובהמשך צעקתו אחר שהוא גומר לצעוק את צעקת ה'איה', את כל קשייו ומצוקותיו, דוד המלך מסיים ואומר "כי לך ה' הוחלתי אתה תענה ה' אלוקי".

דוד המלך מלמדנו שהתשובה לכל השאלות אינם נמצאים בידינו, התשובה שלנו היא התוחלת, התקווה, הצעקה והבקשה. כאשר אנו נעשה זאת, אזי ה' כבר יענה וישב במקומו את התשובה לכל השאלות, אתה ה' תאיר את כל משעולי החיים, איך לחפש ואת מה למצוא.

הם חלק מהתשובה שאנו עונים כביכול לשאלה שנוצרה על ידי החטא. אבל יותר מכך, כאשר הנפילה והירידה יש לה שורש יותר עמוק, כאשר הירידה אינה מתבטאת רק בעוונות ודברים רעים אלא בעיקר בהרהורים וספקות, גם המעשה של ה'תשובה' בא לידי ביטוי בדברים אחרים.

הספקות והרהורים הינם כעין שאלות, ועל כן בעצם כל החיפוש אחרי דרך ברורה שתפתור את כל ספקות החיים, כיצד צריך לעלות ולשוב אל ה', זה כמו חיפוש אחרי 'תשובות', חיפוש אחרי מענה שישאיר אותנו בלי שאלות ובלי לבטים.

רבינו ממשיך ומתעקש שהשאלה הזו בעצמה היא חיפוש, אל תסתפק בשום תשובה ארוכה ומנומקת ככל שתהיה, זה אולי יפה ומושך אבל אוטם את הלב ולא משאיר בו רצון להמשיך לחפש.

רבינו בא ואומר, אין באמת דרך לענות על השאלות, וכל ניסיון לטעת תחושה כביכול קיימות תשובות מדויקות לסוגיות עדינות ולשאלות נפיצות ככל שיהיו, נובע מתודעה שכל כולה היא הליכה אחרי השכל והחכמה שיש בהם הרבה אגו שהוא 'כבוד עצמו' והוא גם השורש של כל התאוות והמקומות המטונפים. כלומר, הטעות איננה רק תוצאה של הליכה אחרי השכל, שמזה באים למכשולות וטעויות גדולים, אלא ההליכה אחרי השכל היא הטעות בעצמה.

***

אז מה באמת?

רק להשם יתברך יש תשובות לכל השאלות, והתשובה האמיתית לכל השאלות לא באה דרך השכל וההיגיון הצרוף, התשובה האמיתית שהיא התשובה לכל החטאים והיא התשובה לכל השאלות, זה עצם הגעגוע והחיפוש אחרי כבוד ה', איה מקום כבודו, איה הנשמה, איה מקום הקדושה...

כולם יש שאלות, כולם גם מבקשים תשובות. לא תשובות שמורחות, לא תשובות מתחמקות אלא תשובות ברורות וחדות, תשובות מספקות שמאירות את החיים באלומות אור בהירות ומשאירות את השואל ללא שום ספק.

זה מתחיל בגיל מאוד צעיר, ילדים קטנים מרבים לשאול שאלות שונות ומגוונות, ואף שדרך כלל אין לנו תשובות לכל אותם שאלות, אנו מנסים לשדר להם ללא הרף שאנו יודעים לספק להם תשובה לכל שאלה, פתרון לכל בעיה, כאילו דבר אינו נעלם מנגד עינינו.

מנוע החיפוש הפנימי שלנו מבוסס כבר זה זמן רב על התחושה שבאמת יש תשובות לכל השאלות ויש מי שיכול להשיב, רק צריך למצוא את אותם ידענים חכמים ונבונים, ובבת אחת החיים יהיו רגועים ובהירים. ובדרך זו אנו מנסים לפתור גם שאלות עדינות וסוגיות סבוכות בעבודת ה', מתוך מחשבה שרק כשנדע הכול, או אז נתחיל באמת לעבוד את ה'.

אבל באמת לא רק שהדבר רחוק מלהיות אמיתי, אין לנו מושג כמה נזק ישיר ועקיף בא עלינו בגלל אותה ידענות ויצר חכמה שמתיימר להשיב על כל שאלה בצורה בוטחת ורוטטה.

***

בדרך כלל אנו רגילים שבכל מקום בו מוזכרת מצוות ה'תשובה' בהקשר של חטאים ועוונות, הכוונה היא לחרטה ומרידות על העוון או החטא, היטהרות וקבלה לעתיד שלעולם לא עוד. לפעמים אנו מוצאים במקורות הסברים שבאמת התשובה היא מלשון 'לשוב', דהיינו שאנו חוזרים אל המקום ממנו נשמטנו חוצבה, או חוזרים אל מדרגתנו שלפני החטא.

אבל אם נתבונן נוכל לראות שבכמה וכמה תורות, וכך גם בתורה י"ב, רבינו מפרש את הלשון 'תשובה' הנאמרת בייחוס לחטאים, כמשמעותה הפשוטה ביותר של המילה. 'תשובה' זה כמו שאומרים 'אני שאלתי שאלה ואני מבקש תשובה', התשובה היא המענה שעונים לשאלה.

הפעולות המעשיות שאנו צריכים לעשות במעשה התשובה, וידי חרטה וקבלה לעתיד, גם

ה'ספק דקדושה' שמערער את 'התמימות דסט'א'

לאחר שסיימנו בסייעתא דשמיא את ביאור הפשט המשולב על התורה וכן על הפירוש 'ביאור הליקוטים' על תורה י"ב, נקדיש את המדור מעתה ועד לסיום תורה י"ב לכתובת ביאורים וחידושים העולים מתוך קשרי התורה. אין כוונתנו לכתוב ביאור מקיף על כל מהלך התורה, אך אנו נשתדל להרחיב בכל מאמר בכמה עניינים מוקשים מזווית שונה ובאופן אחר.

***

קיצור הנקודות השייכים לעניינינו

בתחילת התורה רבינו פתח את דבריו על כך שאם אדם הולך אחרי שכלו וחכמתו יוכל ליפול בטעויות ומכשולים, והוא מוסיף להאריך שיש רשעים שהלכו אחרי שכלם וקלקלו הרבה והטעו את העולם.

אחר כך רבינו ממשיך ואומר, שעיקר היהדות הוא ללכת בתמימות ובפשיטות, ולא להשגיח על כבוד עצמו אלא רק לעשות את מה שיש בו כבוד ה'.

ממשיך רבינו וכותב שאפילו כאשר האדם נופל לספקות, ואפילו אם נופל לספקות והרוזרים אחר השי"ת, הירידה היא תכלית העליה.

בנקודה זו של התורה רבינו פונה לבאר עד לסוף התורה, איך הירידה הופכת לתכלית העליה ומדוע זה קשור לכבוד חכמה ותמימות. ואכן בסוף המאמר, אחרי שגומר לבאר כיצד הירידה יכולה להתהפך להיות תכלית העליה, מוסיף רבינו קטע חדש שההקשר שלו לכל חלקי התורה במבט ראשוני אינו ברור, ושם הוא מבאר שכשאדם הולך בדרך בגשמיות וברוחניות התורה הולכת לפניו, ולפני כל תורה יש ספקות דהיינו בדרך בעצמה וזה בחינת עץ הדעת, עד שמגיע אל התורה בעצמה שהיא עץ החיים.

כיצד יתקונו הנופלים והולכים אחר שכלם

מפשט מהלך התורה מבואר (וכן נראה מפורש בליקוטי הלכות), שהירידה היא תכלית העליה רק למי שהולך בתמימות, דהיינו שהדברים אינם אמורים כלל כלפי אלו שהלכו אחר שכלם וחכמתם, שהרי הם אלו שקלקלו הרבה והטעו את העולם, ולא זכו לכאורה שירידתם תתהפך לתכלית העליה.

ולפי זה הכוונה במילים "אפילו כשנופל חס ושלום לספקות" היא רק למי שהולך בתמימות, שהוא באמת לא יכשל בגלל שהירידה שלו תתהפך לעליה, אבל מי שהולך אחרי שכלו וחכמתו אין לו תקווה כביכול.

ומאוד קשה ותמוה, שהרי תכלית כל תורתו של רבינו היא לתקן את כל הרשעים, ומהי אם כן הדרך המבוארת בתורה להעלות גם את אלו שנופלו והלכו אחרי שכלם וחכמתם?

ועוד יש להוסיף לתמיהה זו, שהרי בוודאי כולנו טעמנו מחטא עץ הדעת שהוא "החטא שכולל את כל החטאים שבעולם", וכולנו הלכנו במידת מה אחר שכלנו וחכמתנו, ובפרט שאלו הרשעים 'הטעו את העולם', ובהכרח שמחמת זה נכנסה גם בנו אותה טעות (ללכת אחרי השכל), ואין ספק שהדבר בא לידי ביטוי בכל אותם ירידות ונפילות שעוברים על כל אחד, ואם כן מה תהיה התקווה והתרופה לכל הנפילות שבאות לכולנו מכך שאנו הולכים אחר שכלנו וחכמתנו?

ובאמת יש לעיין עוד, מדוע באמת מובן שמי שהולך אחרי שכלו נופל וטועה בטעויות, הרי לכאורה אמור להיות להיפך, שמי שהולך אחרי שכלו ומתבונן ומחשב את דרכיו הוא לא יטעה לעולם, שכן באמצעות שכלו וחכמתו הוא יבדוק את דרכיו בכל עת ויבחן אותם בשבט מוסר, ובכל פעם שיראה שדרכו אינה נכונה והוא נכשל וטעה, מיד יפנה לדרך אחרת.

השאלה מתעצמת והולכת, שהרי רבינו אומר במפורש

בתחילת דבריו, שמי שהולך אחרי שכלו וחכמתו 'יוכל' ליפול בטעויות ומכשולים, אבל לא מוכרח והחלטי שכך יהיה. ומשמע מדבריו הקדושים, שבאמת יתכן כביכול שיהיו ואף ישנם כאלו שהולכים אחרי שכלם וחכמתם ואינם נכשלים. ואדרבא עינינו רואות שישנם אנשים שהולכים בתמימות ולכאורה גם הם טועים ונכשלים, ואם כן אין שום הכרח לכך שדרך זו אינה טובה ממה שאנו רואים שחלק מהחכמים טועים ונכשלים מחמת שכלם וחכמתם.

ועוד מבואר מקשרי התורה, שעיקר הנפילה של החכמים הרשעים מתבטאת בכך שהם נופלים למקומות המטופנים ובתי עבודה זרה. ולכאורה יקשה, שהרי עבודה זרה היא לאו בדווקא חכמות ושכלים, אלא בעיקר אמונה מצד הקליפה דהיינו אמונה דסטרא אחרא, ואי"כ לא מובן איך נפלו החכמים שהולכים אחרי שכלם לאמונה רעה, מהו החיבור וההקשר בין הדברים?

הרובד הנסתר שבדברי רבינו הנגלים

אך באמת מקשרי התורה מבואר, שכמו שבניין המאמרות יש מאמר אחד שתום ומשם מקבלים כל המאמרות הגלויים, כך בכל עניין אחר שמוזכר בתורה י"ב יש את הרובד הגלוי ויש את הרובד הנסתר [כל בחינה כלולה מכל הבחינות], ובחלק מהתורה רבינו מדבר בצורה גלויה על הרובד הגלוי, ולמרות זאת הוא רומז לשרש העניין הנסתר.

וכך הדברים אמורים גם לגבי נפילת הרשעים לטעויות ומכשולים ולגבי הצלחת דרכי התמימים והישירים בלבבם, שישנו בכל זה רובד נגלה ורובד נסתר. הרובד הנגלה הוא שיש חכמים שמצליחים בדרכם וזה נראה כאילו הם אינם נכשלים, ומחמת זה באמת אפשר לומר עליהם שמי שהולך אחרי שכלו 'יוכל' ליפול לטעות ומכשול, אבל בייחס לרובד הנסתר, כיוון שההליכה אחרי השכל היא השגחה על כבוד עצמו, ממילא עצם ההליכה אחרי השכל היא כל כולה כישלון שאינו נראה לעין משום שהוא 'כישלון סתום', טעות שאינה נראית לעין הרגילה.

וכן להיפך, אצל התמימים ההולכים בתמימות, עיקר הצלחתם ועלייתם נעשית בדרך של הצלחה סתומה, כי גם אם כלפי חוץ נממה שנראה לעינינו הם נכשלים ויורדים, באמת הם רק עולים ומתעלים. ומה שלא רואים זאת הוא מפני שעיקר הצלחתם ועלייתם היא בצורה סתומה שאינה נראית ונגלית כלל.

וביתר ביאור:

ההולך אחרי שכלו וחכמתו הולך למעשה אחרי כבודו, כי רק באופן הזה האדם יכול לייחס את התקדמותו לעצמו, שהרי הוא השיג על ידי שכלו וחכמתו מהי הדרך הנכונה. וממילא עצם ההליכה אחרי השכל היא השגחה שאדם משיג על כבוד עצמו.

ועל כן באמת לתוך מהלך השכל מתערבת בשלב השני תמימות, התמימות הזו אינה תמימות דקדושה כי אם תמימות דסטרא אחרא שעומדת כנגדה זה לעומת זה [כלל ר], כי התמימות שבאה אחרי שהאדם הלך אחר שכלו היא עצמה נטמאת, ואז התמימות 'עוורת' לאותו חכם שלא יוכל לראות את טעויותיו מחמת כבוד עצמו, גם את הטעויות הנגלות והברורות ממש. ובכל פעם שבאה איזה סתירה לכל מהלך דרכו הרעה שחשב והשיג כביכול על ידי השכל, הוא כבר לא משתמש בשכלו אלא בוחר להאמין בכל כוחו בתמימות ופשיטות' שכך היא האמת בלי להשאיר שום מקום לספק.

כי באמת אין דרך לצאת מהספקות בלי אמונה, אבל כאשר השכל מקדים את האמונה, האמונה מאמינה בשכל הפגום, ואז כביכול אין לאדם שום דרך לצאת מדרכו הרעה.

[וכעין המסופר על האפיקורסים באומן, שהספקות שהיו להם בכפיותיהם ודרכיהם הרעות לא עזבו אותם עד שגמרו ונשבעו שלא יזכירו עוד שם שמים על לשונם

הי". והיינו שהחליטו להאמין בצד הכפירה בתמימות ופשיטות', כי בלא זה היו נותרים להם ספקות תמיד].

ולפי זה מבואר לשון רבינו בסוף המאמר על הירושלמי "אם יאמר לך אדם היכן אלוהיך תאמר לו בכרך גדול של רומי, שגם שם שמלאים גלולים ועבודה זרה גם שם מוסתר הוא יתברך". אותו אדם הוא הרשע החכם שמנסה להקשות ולדבר נגד האמונה, ובמקום שבו הוא נמצא יש שם בחינת 'מלא' של הסטרא אחרא, כי בחינת 'איה' של הסטרא אחרא זה ספקות וקושיות, אבל יש בחינת 'מלא' של הסטרא אחרא שהם 'מלאים' גלולים, דהיינו שהדבקות שלהם ברע הוא בדרך של אמונה, שמאמינים שהמקומות הללו אינם מטופנים.

תיקון התמימות דסט"א - ספיקות דקדושה

ועל כן באמת עבודת הצדיק עם אלו הרשעים היא להחזיר אותם לפני הכל לספקות דקדושה, דהיינו שהוא אינו מגלה להם בהתחלה את בחינת 'מלא' כל הארץ כבודו' ואת הקדושה הגלויה, אלא דווקא את המאמר הסתום - דהיינו שה' נסתר דווקא במקום הרחוק שבו הוא נמצא, וזה גורם להם לחזור ולהסתפק באמיתות אמונתם שהרי ה' נמצא אפילו בתוך בתי העבודה זרה שלהם, ובכך מתערערת אמונתם המוחלטת ברע (ולא שאנו צריכים להקשות ולדבר איתם כלל).

כי קליפת אמונתם יונקת דווקא מאמונתו שהיא הארת המאמר הסתום, שכן חכמתם יונקת מתשעת המאמרות שהם בחינת 'חכמה ושכל', אבל אמונתם יונקת מהעלמת האור שמאמר הסתום (ענין הלכות נפילת אפים ה"ו).

ואז על ידי הספקות דקדושה שמכניסים בהם, אפשר להתחיל להעלות אותם בירידה תכלית העליה שיצטעקו איה, ואז אפשר לתקן אפילו אותם.

ומעתה מבואר, שבאמת עצה זו נכונה גם כלפי כל אחד מאיתנו, כיוון שכל אחד שנתפס במידה רבה או מועטת בתוך שכלו וחכמתו וכבוד עצמו, בהכרח נכנס בהמשך גם לאמונה באותה הדרך [-אמונה דסטרא אחרא], ואפילו אם הוא ממש נמצא בדרכי הקדושה, מכל מקום עצם העובדה שהוא בא למדרגה הזו דרך שכלו וחכמתו זהו כישלון, כי מחמת שכבוד עצמו מונח בתוך מהלך זה, אין לו את האפשרות לזכות לבחינת החיפוש והבקשה לחפש את חידושי התורה האמיתיים שנמצאים במדרגה הגבוהה יותר. ולכן באמת כל עצתו היא שכאשר הוא יורד ונופל ומסתכל על עצמו, יתבונן היטב ויראה שגם כבוד עצמו אין לו מחמת שהוא רחוק מכבודו יתברך, ואז בהכרח שיתחיל לחפש ולצטעק מחדש איה מקום כבודו, לחפש מחדש בלי שום שכל וחכמה מהי הדרך לעבוד את ה' מחדש, וכך ירדתו תתהפך לתכלית העליה.

עץ החיים

ולפי זה מובן גם מדוע רק לאחר שאדם הראשון נפל ואכל מעץ הדעת, רק אז השי"ת לא רצה שיאכל מעץ החיים ומפני כך גירשו מגן עדן, בשונה מלפני החטא שאז לא הוזרח כלל שלא לאכול מעץ החיים, ואדרבה כתוב בפסוק "מכל עץ הגן אכל תאכל" ורק על עץ הדעת הצטווה שלא לאכול.

והיה אפשר להקשות, הרי בדברי רבינו משמע שאדרבה כל הרפואה והתקווה של אדם הראשון זהו עץ החיים, ואם כן מדוע שלא לאכול, אדרבה על ידי זה הוא יתקון?

אבל באמת עץ החיים ששם יש את התמימות האמיתית, הוא רפואה שמועילה רק למי שנמצא בספק, אבל למי שהלך כל כך אחר שכלו וחכמתו ומשם נכנס לתמימות לא טובה, הרי שהתמימות יכולה לעקש ולעקם אותו בדרכו בלא שיוכל לצאת משם לעולם, ועל כן הדבר יכול להטעות את כל העולם (ענין רש"י). ולכך הוצרך כביכול שיגרשו אותו מגן עדן דהיינו ירידה ממדרגתו, בכדי שעל ידי זה יבקש ויחפש איה מקום כבודו, ומדור לדור יברור בני ישראל את כל הקלקולים עד לתיקון השלם.

שאלה:

אני מטבעי לא רגיל בכתיבת ביאורים או חידושים במהלך הלימוד, זה נובע אולי מכך שלא תמיד יש לי ביאורים מיוחדים או עמוקים לכתוב, ואולי בכלל מזה שבאמת לא כל אחד מתחבר לכתובה. אבל מכיוון שראיתי שאתם מנסים לעודד את לומדי התורה להשקיע בכתיבה כחלק ממהלך הלימוד וההליכה עם התורה, אשמח לדעת מדוע מומלץ לי להשקיע בזה, וגם כיצד אוכל לעשות זאת בצורה הטובה ביותר?

תשובה:

ראשית כל בנוגע לנושא הכתיבה באופן כללי, אין צורך להכביר במילים בגודלה ומעלתה עד כמה היא חשובה נחוצה ומוכרחת לכל לימודי התורה, שכן דבר ידוע ומפורסם הוא. ואף כל גדולי ישראל שבכל הדורות כתבו בעצמם וזירזו את תלמידיהם לכתוב בכל עת חידושים ומהלכים, ואפילו סיכומים פשוטים של עיקרי הלימוד.

טעות היא לחשוב שתועלת הכתיבה תצא דווקא מכתבת חידושים וביאורים עמוקים, אדרבא להיפך הוא הנכון, דווקא הסיכום בכתב של מהלך הדברים בצורה הפשוטה ביותר אך המדויקת והנכונה, היא זו שבונה לנו את הבסיס בכדי שנוכל לאחר מכן להתעמק לעיין ולחדש.

בנוסף לכל זה, חשוב מאוד לרשום לזיכרון כל שאלה או הערה גם מה שנראה כזניח שולי וחסר משמעות, כי לכל פרט ופרט יש חלק חשוב בהבנת הלימוד, והרבה פעמים בסופו של דבר אותם ביאורים קטנים יצטרפו זה לזה, ומכולם יחד תצא הבנה חדשה בתורה שבתחילה נסתרה מעיני הלומד.

מלבד זאת, עצם הכתיבה של הביאורים והחידושים גם אלו שהם עדיין בוסריים ובלתי בשלים, יש בה כח גדול לעורר את המחשבה ולהפירות אותה, שתתבשל ותלך ותתרחב לעוד פרטים והסתעפויות שונים. כי כאשר אדם כותב את חידושו הקטן בעודו באיבו, עצם העובדה שהוא הוציא מתוכו והעמידו למולו בצורה ברורה [כעין לימוד לתלמידים (עין תורה ז' ח"ב)] גורמת לכך שיוכל לבחון אותו מחדש ולהבין אותו בצורה טובה יותר.

וכל זה אמור גם בהקשר לכל סוג של לימוד ובפרט בלימוד ליקוטי מוהר"ן, שבו חלק מרכזי ביותר בלימוד הוא לחזור בכל עת לכל חלקי התורה ולהבין מתוך התורה בעצמה את ההבנה האמיתית בתורה [מינייה וביה], שממילא כל האמור לעיל מקבל משמעות חדשה, עד שאינו דומה הלומד את התורה מינייה וביה וכותב בקביעות, למי שלומד בצורה הזו אולם לא משתמש בכלי הכתיבה.

אין צורך לכתוב הרבה בכל יום, העיקר זה לכתוב בקביעות. ומי שכותב בצורה קבועה יכול מידי פעם לחזור ולקרוא את כל הדברים שהוא עצמו כתב, ובכך לחזור לכל אותם פתחים שנפתחו לו בעבר אל הרובד הפנימי שבתורה, ולהרחיב אותם בכל פעם מחדש. בשונה ממי שלא כותב בקביעות, שכל אותם פתחים ורעיונות נסגרים בפניו בכל פעם, ואין לו כיצד להגיע אליהם לאחר תקופה ולהוציא אותם מן הכח אל הפועל.

וכל מי שישקיע בכתיבה, יוכל להעיד על התועלת הגדולה שתצמח לו מכך, לאין שיעור וערך!

הרחבת גבול הקדושה

תורה י"ב נקראת בשם 'גבול הקדושה', ולא לחינם. העיסוק בגבולות ותחומין תופס מקום נרחב בתורה, ואף בדבריו של מוהרנ"ת בהלכותיו.

בשורות הבאות נביא מעט מדבריו המאירים של מוהרנ"ת בהלכות בשר בחלב ג' בענין הגבולות, ונראה כיצד גם הגילויים המיוחדים והמרחיקים לכת ביותר שבדבריו, כולם קשורים ומעוגנים היטב בתוך דברי רבינו בתורה ושופכים עליהם אור חדש.

תחילה מגלה לנו מוהרנ"ת שגם בתוך גבול הקדושה קיימים סוגים שונים של גבולות, וזהו מחמת שעשרה בחינות הכבוד שונים זה מזה:

פי כל דָּבָר שֶׁפְּעוּלָם נִמְשָׁךְ מֵעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת שֶׁקָּבַע נִבְרָא הָעוֹלָם וְכָל אֲשֶׁר בוּ. וְהַכֵּל נִבְרָא בְּשִׁבְלֵי כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ פָּנ"ל. וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כְּבוֹד וְכוּ' פָּנ"ל. וְעַל כֵּן כָּל דָּבָר וְדָבָר מִשְׁנֵה מִחְבְּרוֹ בְּתַבְנִיתוֹ וּבְטַעְמוֹ וְכוּ', הַכֵּל כְּפִי הַגְּבוּל שֶׁל בְּחִינַת הַכְּבוֹד שֶׁמְלַבֵּשׁ בוּ.

ועיקר הבלבול שאותו מנסה הסט"א וקליפת נוגה לעשות, הוא לפרוץ גבולות הכבוד מתוך מטרה ליצור משני בחינות הכבוד השונים גבול אחד. וזהו קלקול נורא כי מאחר והם שתי בחינות שונות של כבוד, לא ניתן לאחד ביניהם ולהרחיב את גבולם, וכל ניסיון כזה ישיג את תוצאת פריצת גבולות שניהם ולא את הרחבת הגבולות [שוהי פעולה קדושה המותרת]. ואלו הם מקומות הרחוקים מן הקדושה שמשם יונקים החיצונים:

פי צְרִיכִין לְשַׁמֵּר שְׁיִהְיֶה כָּל דָּבָר בְּגִבּוּלוֹ וּבְמִקוּמוֹ, פי כְּשִׁיתְעַרְב, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁנֵי דְבָרִים הַסּוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ גְּבוּל אַחֵר, אִיזִי יִהְיֶה נִסְתָּר הַגְּבוּל שֶׁל כָּל אֶחָד. וְכִשְׁנִסְתָּר וְנִפְרָץ הַגְּבוּל, חֵס וְשְׁלוֹם, מִשָּׁם הוּא יִנְקֵת הַחִיצוֹנִים שְׁעוּמֵדִים חוּץ לְגְבוּל הַקְּדוּשָׁה.

ואולם גם ירידה כה נוראה היא תכלית העליה, שכן כעת לאחר הירידה בכח צעקת 'איה' יכולים אנו לזכות להרחיב ולאחד את גבולות הקדושה גם בין שתי חלקי כבוד הסותרים זה את זה, מה שלא היה באפשרותנו לעשות אילולי הירידה:

וְכִשְׁהָאָדָם נוֹפֵל לְשֵׁם חֵס וְשְׁלוֹם, וְאִיזִי כְּשֶׁמִּתְחִיל לְחַפְּשׁ וּלְבַקֵּשׁ אֵיךְ מִקוּם כְּבוֹדוֹ, אִיזִי זוֹכֵה עַל יְדֵי זֶה לְתַכְלִית הָעֲלִיָּה, לְבַחֲבִינַת אֵיךְ וְכוּ', שֶׁמִּשָּׁם מִקְבָּלִין חֵיטָת כָּל בְּחִינַת הַכְּבוֹד שֶׁל כָּל הָעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת וְכוּ' פָּנ"ל. וְאִיזִי חוֹזֵר וְנִבְנֶה הָעוֹלָם מִחֲדָשׁ, פי אַחַר כֵּן חוֹזֵר וּמִתְפַּשֵּׁט חֵיטָתוֹ יִתְבָּרַךְ מִבְּחִינַת אֵיךְ לְבַחֲבִינַת חֶלְקֵי הַכְּבוֹד וְחוֹזֵר וְנִתְגַּלֵּה כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶה עֵקֶר קוּיָם הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן אַחַר הַתְּשׁוּבָה כְּשֶׁזוֹכֵה לְחוֹזֵר וּלְגַלוּת כְּבוֹדוֹ עַל יְדֵי בְּחִינַת אֵיךְ פָּנ"ל, אִיזִי מְרִוּיָחִין עֲכָשָׁיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, פי עֲכָשָׁיו נִתְגַּלֵּה אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ גַּם בְּמִקוּמוֹת הַחִיצוֹנִים עַל יְדֵי בְּחִינַת אֵיךְ הַפָּנ"ל, נִמְצָא עֲכָשָׁיו גְּבוּלֵי הַקְּדוּשָׁה נִתְרַחְבוּ מְאֹד מְאֹד, עַד שֶׁגַּם כָּל מִקוּמוֹת הַחִיצוֹנִים נִתְהַפְּכוּ וְנִכְנְסוּ אֶל הַקְּדוּשָׁה.

דַּרְקָה בַּלְשׁוֹן

קשרי התורה הטמונים בדקדוקי לשונותיו

בדיחא דעתיה

המושג 'דעת' מופיע בתורה מספר פעמים בהקשרים שונים זה מזה, וכאשר נתבונן בהם היטב נוכל לגלות שכל אחד מהם בא ללמדנו דרכים חדשים בתורה.

רבינו בכל התורה מנסה להחזיר בדעתנו שלושה ידיעות שבכולם הוא נוקט את הלשון 'דע': ששורש כל הבריאה הוא הכבוד, שגם מקומות המסתופים מקבלים חיות ממנו יתברך, ושזהו חיות שהם מקבלים היא מהמאמר הסתום.

כאשר נתבונן היטב במהלך התורה, נוכל לזהות שרבינו רומז לנו שמקום המלחמה שלנו עם הספיקות הוא בעץ הדעת טוב ורע - באותם שלושת הידיעות שבהם נקט רבינו קודם לכן את הלשון דע.

ונמצא אם כן, שבבחינה מסוימת דווקא אותם ידיעות טמונים בחובם את הספיקות הגדולות ביותר בבחינת עץ

הדעת טוב ורע [ואכן זהו באמת הלימוד שמלמד אותנו רבינו בתורה, שכח החכמה והשכל הם נצרכים וחשובים, אולם יחד יקח עם התמימות והפשטות שמבררת את הטוב שבדעת מן הרע הקיים בו כתוצאה מחטא אדם הראשון].
ובכך לא תם העניין, בדברי רבינו המובאים בהוספה בסוף התורה אנו מבחינים בדבר פלא. הרושם שהתקבל אצלנו בפשטות מתוך התורה, הוא שחלק גדול ממה שהגה של הוא הצער שבו מצטער האדם על מקומו הרחוק שבו הוא נתון, שזה מה שמביא אותו לצעוק איה וכדברי רבינו 'ומתגעגע ושואל ומצטער איה מקום כבודו'.
ואולם בסוף התורה רבינו מוסיף ומגלה שלשמה ולבדיחא דעתיה יש חלק משמעותי בקיום העצה של תורה י"ב. ולא זו בלבד אלא שהפתרון לאותם ספיקות ובלבולים שמייצר בתוכנו החלל הפנוי ועץ הדעת טוב

ורע, היא השמחה והבדיחא דעתיה. שכן דווקא ברגעי שמחה, אז ניתן לרב יהודה את הכח לגלות את כל חללי דעלמא - סוד ותשובת החלל הפנוי.
ועל פי דבריו לעיל יובן הדבר היטב, כי כאשר אנו מכניסים לאותו מקום שבו נמצאים כל הבלבולים - הדעת את הבדיחא והשמחה, אז יש בנו את הכח להשיג את התשובה לכל אותם ספיקות שמייצר בדעתנו החלל הפנוי.
מהו ההסבר בזה ומדי התשובה שמעניקה השמחה לכל אותם בלבולים וספיקות, זאת לא באר לנו רבינו 'לא זכינו לשמוע ביאור כל זה', אולם גם כעת נוכל לקיים את הדברים בתמימות ובפשטות להשתדל להיות בשמחה ולבדח את דעתנו, עד שבכח אותה עשייה נזכה לשמוע בקול דברו [ענין בכלל הרביעי]. להבין יותר את עומק עצתו הנוראה של רבינו, עד שנזכה להשיגה ולקיימה בשלימות.

פנים חדשות בקו 'לסלסל בתורתו'

תנופה והתחדשות בקו המידע והשיעורים והמידע 'לסלסל בתורתו'. במהלך השבוע החולף שינה הקו את פניו עד לבלי היכר, שלוחות חדשות נפתחו ונוספו בו שיעורים רבים חדשים ומגוונים מכלל רבני ברסלב מכל העדות והחוגים. אף שלוחת המערכת שינתה פנים, ונוספו בה עוד דרכים ליצירת קשר עם המערכת ונציגי לטייל בתורתו הפזורים ברחבי הארץ.

ובהזדמנות זו אנו פונים לכל מי שיש לו הערות, בקשות והצעות לשיפור ושדרוג הקו, שיואל ליצור קשר עם המערכת בהשאת הודעה בקו או בשליחת אימייל לכתובת המערכת.

התעוררות גדולה להצטרפות

לפרויקט 'לטייל בתורתו'

לפניכם סקירה קצרה על הקבוצות החדשות שנפתחו השבוע:

בבית המדרש של קהילת הנמ"ח בעיה"ק צפת נפתח השבוע כולל ערב, ובו עשרות אברכים שיושבים והוגים בתורה הזמנית.

בישיבת 'נחלת ישראל' במגדל העמק, התגבשה במהלך החודש האחרון קבוצה גדולה של בחורים שלומדים את התורה, קבוצה זו מצטרפת לקודמותיה בישיבת 'פרי הארץ' ברחלים, ובישיבת 'אביתר'.

בשני הכוללים של 'לטייל בתורתו' בארה"ב - במונסי ובלייקווד, התרבו בס"ד ספסלי בית המדרש ונוספו אברכים רבים.

אומרים שאתה מבקש

השבוע יז"ל בסיוע 'לטייל בתורתו' החוברת הנפלאה 'אומרים שאתה מבקש', ובה הדרכה מפורטת ומקיפה לציבור בני התורה והישיבות הקדושות, החפצים להיכנס בעומק תורותיו הקדושות של רבינו מוה"ר"ן מברסלב, ולהתהלך לאורם לעובדא ולמעשה.

ניתן להשיג את החוברת בריכוזי אנ"ש ברחבי הארץ, אצל נציגי לטייל בתורתו, ובנקודות ההפצה הקבועות.

השאלה השבועית

לפי דברי רבינו בתורה 'קרבת עולה' בא לתקן ולכפר על הרהור הלב.

ויש להקשות, מדוע התיקון על 'הרהור הלב' נעשה באמצעות קרבת עולה, והרי לכאורה זהו חטא וחטא מתכפר בכל מקום על ידי קרבת חטאת ולא עולה?

ניתן להשיב בקו 'לסלסל בתורתו' ובכתב למדור 'אז נברר'

למערכת העלון הנכבד והלומדים בתורת רביה'ק

אנסה להתייחס לשאלתכם המחדדת מאוד את הבנת המאמר.

אומר רבינו - 'כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו שקנה כבר, ואינו מסתכל 'איה מקום כבודו' לבוא למדרגה מיוחדת, אזי 'כול ליפול בטעותים ומכשולות רבים'.

בניסיון להבין ההבדל בדבריו בין טעות למכשול, וכידוע כי אין מילים זהות נרדפות בלשון הקודש, וכי רבינו מדייק במשמעות כל מילה ומילה בתורתו, נראה מהקדמות רבות בלקו"מ ומבואר בלקו"ה כי 'טעות' תרגום 'שגגה' (כגון ישעיה כ"ח ז') הם בקליפת נגה, 'ומכשול' הוא בג' הקליפות הטמאות - 'עוון' ו'פשע', 'כי כשלת בעוונך' (הושע ה', ה'), 'כשל בעוונתי כחי' (שם ל"א י"א).

העולה מלשון רבינו הוא ש'ההולך אחר חכמתו' מסתכן בנפילה מדחי אל דחי עד המכשול החמור. ואפשר שזה כוונת הלל הזקן במשנה "דלא מוסיף יסיף" (אבות א' י"ג), כפי שביאר שם רבינו יונה "מי שהוא חכם ואינו רוצה להוסיף על חכמתו ואומר בליבו כבר למדת... ומחזיק ברעותו".

הסמא דחיי אשר יציל אותנו מ"פשיעים וְקָטְלוּ בָּם" (הושע י"ד י'), יימצא בהארה המתחדשת משרש הבריאה ה'מאמר הסתום', וזה דווקא ע"י שמשליך חכמתו בכל פעם ומחפש בתמימות לרומם כבוד ה' מחדש, וכשעושה כן 'מבלי להשיג על כבוד עצמו, אזי בוודאי לא יכשל לעולם'.

ומדוע לא זכר רבינו בהבטחתו גם כי 'לא יטעה לעולם'? נראה משום שמקום הברירה, מקום 'עץ הדעת טוב ורע... פְּחִינַת נְגַה', הוא מקום אשר אכן תיתכן בו הטעות (תרגום 'שגגה'), ולעיתים לא ניתן יהיה להימנע ממנה כי מהותו "סִפְּקוֹת וּבְלָבוּלִים... סְבוּבִים וּבְלָבוּלִים הִרְבָּה". אך דווקא ורק משם, כשיבקש בתמימות ובפשיטות 'איה מקום כבודו', יוכל לדבק עצמו לכבוד העליון ויעלה בתכלית העליה.

ועל ידי שמעלה כבוד ה' חדש ממקום הספק והשאלה, יזכה לחיות מ'המאמר הסתום' עתיק יומין שורש הבריאה. ומי שמונע עצמו מהתמימות הזו וקובע עצמו אחר חכמתו הישנה על מנת שלא יטעה לעולם, מסתכן בעוון ומכשול החמורים מכולם.

י. ברבוי ירושלים

לכבוד קוראי מדור 'אז נברר' שלום וברכה

בנוגע לשאלה השבועית שנשאלה באחד העלונים הקודמים, כיצד תתכן סוג של יראה שמבחינה חיצונית זה נראה שהיא לא יראה מה', אולם באמת היא היראה ה'סתומה' הגבוהה ביותר שממנה מקבלות כל סוגי היראות שמיים האחרות את חיותן.

חשבתי על השאלה הזו רבות. כי באמת על פי קשרי התורה, הנחת היסוד הזו שדווקא היראת שמיים הכי גבוהה היא זו שגם הכי נסתרת - נכונה, ועל פי זה הגעתי למסקנות מעניינות.

בעקבות השאלה הזו, התחלתי לשים לב לכל מיני אנשים בסביבה שלי שהם לא מוגדרים כמו העובדי ה' הכי גדולים, אנשים שאיש לא מצפה מהם ליותר מידי קשר עם ה' ואיש לא מסתכל עליהם ומחשיב אותם, וראיתי שדווקא להם יכולה לפעמים להיות נקודה מיוחדת של חיבור פנימי ועמוק לה', חיבור שגם אם הוא לא יבוא לידי ביטוי בהרבה מעשים, אבל המעט מעשים שהם עושים יהיו מתוך חיבור אמיתי.

עקבתי אחרי יהודי כמו אלו שתיארתי קודם לכן בתפילת קבלת שבת, וראיתי אותו בוכה... לא דמעות של צער או צרה, אלא דמעות של השתפכות הנפש. ואז הרגשתי בתוכי קול שצועק ואומר: מי הוא שיבכה, דמעות זה דבר ששייך רק לאנשים גדולים, רק למי שעבד קשה ברוחניות כל ימות השבוע - לו מגיע להתעורר, לו מגיע להשתפר.

מאיפה באה ההתעוררות הזו לאותו יהודי רגיל פשוט ונורמלי?

מה, האם גם אני יכול? הרי אני במקום שלו לא הייתי מעז לחשוב שעדיין ה' מאמין בי שאני יכול להיות קרוב אליו ברמה הכי חזקה שיש. נכון, ה' אוהב כל אחד בכל מצב, אבל האם עד כדי כך?

אחרי שהרהרתי הרבה בדברים, פתאום נפל לי האסימון שהשכר והעונש שעליהם רבינו מדבר בתורה, הם קשורים מאוד לכל העניין של המקומות הרחוקים והספיקות והבלבולים, שלפי קשרי דברי רבינו בתורה הם המונעים הכי גדולים מהאדם לצעוק איה ולהאמין שגם במקומו ה' נמצא.

כי במובן מסוים, בגלל המעשים הלא טובים שעשיתי אני מתחיל לחשוב שה' לא נמצא איתי, ח"ו ה' בכלל לא מחכה שאני אצעק 'איה', שאמין שגם כאן הוא נמצא איתי באמת בלי כוכביית ובלו שום הסברים, אלא ממש במובן הכי פשוט שיכול להיות.

תודה רבה לכם על העלון המיוחד, ועל הכיוונים הרבים שאתם פותחים להרבה אנשים בתורה ובחיים...

יוחאי שמואלי ירושלים